

Rekommendationer för **tillgängliga** **sökfunktioner**

Version 1

Innehållsförteckning

Introduktion	3
Kognition.....	3
Rekommendationer för tillgängliga sökfunktioner.....	5
1. Gör det enkelt att hitta sökfunktionen	5
2. Välj en hjälpsam design	5
3. Gör det möjligt att tala in sin text.....	6
4. Erbjud ordprediktion.....	6
5. Tillåt felstavning	7
6. Ha goda kontraster i sökfältet	7
7. Erbjud begripliga träfflistor	7
8. Erbjud hjälpsam felsökning.....	8
Om föreningen Begripsam.....	10

Introduktion

Grattis!

I din hand/på din skärm har du **rekommendationer** för hur du kan göra sökfunktioner tillgängliga för så många användare som möjligt.

Rekommendationerna har tagits fram i **projektet DigiKog**, i ett samarbete mellan Begripsam, Försäkringskassan och Skatteverket.

DigiKog – kognitivt tillgängliga digitala produkter och tjänster, är ett Arvsfondsfinansierat projekt som utvecklar metoder för att implementera ISO-standarden ISO 21801-1. Arbetet utgår bland annat från Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, universell utformning och etablerade principer för tillgänglighet.

Vi har jobbat i ett **samskapande** mellan tillgänglighetsexperter, forskare, personer med levda erfarenheter av kognitiva funktionsnedsättning, UX-designers och blankettutformare.

Den samskapande processen bygger på omfattande tester av digital kognitiv tillgänglighet.

Rekommendationerna har slutligen diskuterats och beslutats av medlemmarna i föreningen Begripsam.

Rekommendationerna bygger på **två standarder**:

1. ISO 21801-1:2020 Cognitive accessibility
— Part 1: General guidelines¹.
2. Web Content Accessibility Guidelines².

Kognition

Kognition är mentala processer som handlar om att

- ta emot information
- bearbeta information
- bestämma sig för vad man ska göra med informationen.

¹ <https://www.iso.org/standard/71711.html>

² <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

Processerna påverkas av individuella faktorer som perception, minne, koncentration/uppmärksamhet, intellektuell förmåga samt tidigare kunskap och erfarenhet.

Den kognitiva förmågan påverkas även av motivation och emotion samt faktorer i den omgivande sociala och fysiska miljön.

Brister i kognitiva förmågor finns inom många olika diagnoser. Till exempel intellektuell funktionsnedsättning, autism, demens, psykisk störning eller psykisk sjukdom.

Sammanfattningsvis kan svårigheterna benämnas kognitiva funktionsnedsättningar. Dessa funktionsnedsättningar är inte statiska utan kan minskas i olika grad med hjälp av kognitivt stöd.

Kognitivt stöd utgår från individens behov och ska ges på de områden där en person har svårigheter. Kognitivt stöd kan också utformas generellt i en miljö för att underlätta för flera med likartade behov³.

³ Föreningen kognitivt stöd, <https://fks.org.se/kognitionstips/>

Rekommendationer för tillgängliga sökfunktioner

1. Gör det enkelt att hitta sökfunktionen

Varför:

Många användare saknar strategier för att leta efter viktiga funktioner. Det kan stjåla energi enbart att försöka hitta sökfunktionen. Och när användarens energi är förbrukad är risken stor att hen ger upp, redan innan hen har börjat använda webbplatsen. Gör det därför enkelt att hitta sökfunktionen.

Hur:

- Välj en standardiserad plats. Vanligast är att placera sökfunktionen högst upp till höger.
- Välj en standardiserad symbol samt texten "sök" för att visa funktionen.
- Låt sökfältet vara utfällt om det finns utrymme för det.
- Indikera med tydlig design vad som är sökfältet. Exempelvis en ram runt fältet.

1. Exempel på söktjänst med ram, ikon + texten Sök, bra kontraster och tydliga hjälpord inne i sökfältet.

2. Välj en hjälpsam design

Varför:

När användaren väl har hittat sökfunktionen ska den vara begriplig och användbar. Designen är ofta avgörande för om användaren vill eller vågar ta steget att börja söka efter information. Välj design med omsorg.

Hur:

- Välj ett standardiserat utseende.
- Skapa en intuitiv design – användaren ska direkt förstå vad hen ska göra.
- Lägg till en text i sökfältet som beskriver att användaren ska skriva sitt sökord där, en text som försvinner när användaren börjar skriva.

3. Gör det möjligt att tala in sin text

Varför:

Det är viktigt att ge användaren alternativ till att skriva in sitt sökord. Många användare föredrar att tala in informationen, och för vissa användare är det den enda möjligheten att styra inmatningen.

Hur:

- Ge användaren möjlighet att tala in text i sökfunktionen.

4. Erbjud ordprediktion

Varför:

För många användare som har svårt att skriva underlättar det oerhört om sökverktyget har ordprediktion. För de som har större svårigheter att skriva är det annars omöjligt att använda sökfunktionen, och kanske även webbplatsen, om det saknas ordprediktion.

Med ordprediktion går det att stava fel, men ändå hitta rätt, och användaren får hjälp att hitta det hen söker utan att behöva skriva ut hela sökordet.

Hur:

- Erbjud gärna funktionen "Menade du...", som ger användaren flera alternativ till sökord.
- Säkerställ att ordprediktionen tar hänsyn till att användaren stavar fel (e, ä, exempelvis).
- Låt inte ordprediktionen ge användaren för många förslag, då blir det oöverskådligt och svårt att hitta rätt ord.

- Undvik att förslagen ändras (rör sig) när användaren skriver in fler bokstäver.

5. Tillåt felstavning

Varför:

Både användare som har skrivsvårigheter och användare utan skrivsvårigheter är hjälpta av att sökfunktionen är tillåtande med stavning. För användare med svåra lässvårigheter kan det annars vara omöjligt att använda sökfunktionen, och därmed kanske även webbplatsen.

Hur:

- Låt sökfunktionen tillåta stavfel, men ändå ge förslag på sökträffar.

6. Ha goda kontraster i sökfältet

Varför:

Många användare med kognitiva nedsättningar får svårt när funktioner, texter, objekt och tjänster har dåliga kontraster. Det gäller även sökfunktioner. Användaren vill kunna se tydligt var hen ska skriva, och vad hen skriver.

Hur:

- Säkerställ att kontrasterna i sökfunktionen uppfyller kraven på goda kontraster.

7. Erbjud begripliga träfflistor

Varför:

När användaren väl har lyckats skriva in sitt sökord är steg två att hitta rätt sida eller information i en träfflista. För användare som har svårt att läsa kan steg två bli svårt att ta sig förbi om träfflistan inte är genomtänkt och pedagogisk, både till utformning och innehåll.

Hur:

- Erbjud gärna sökträffar med bilder, där så är möjligt.
- Visa en kortlista med sökträffar och ge möjligheten att visa fler sökträffar vid behov.

- Ange hur många träffar det är.
- Gör det möjligt att visa alla eller några i taget och bläddra fram sida för sida.
- Tydliggör sökorden med hjälp av exempelvis färger.
- Se till att sökträffarna specificerar vad det är man har hittat.
- Visa tydligt att sökning sker, visuellt eller på annat sätt.
- Låt användaren kunna förfina sökningen vid många träffar.
- Erbjud filtrering, så att användaren kan smalna av sin sökning till färre träffar.
- Sortera sökträffar i kategorier, men se till att kategorierna utgår från besökarna, inte från verksamheten.
- Visa filtreringsmöjligheter redan från start om det är en sajt med mycket material. Då förstår användaren att här kan det bli många träffar.
- Visa hur många träffar som finns bakom varje filter.

Sökresultat (1269 träffar)

Informationssidor | Privatperson

Sjukpenning för anställda

Sjukpenning för anställda. De första 14 dagarna du är sjuk betalar din arbetsgivare sjuklön till dig istället för din vanliga lön. Sen kan du ansöka om sjukpenning från Försäkringskassan. Vissa arbetsgivare betalar inte sjuklön, då kan du istället ansöka om sjukpenning från Försäkringskassan.

+ Visa relaterade tjänster

 Privatperson / Sjuk / Anställd / Sjukpenning

2 En träfflista som tydligt markerade sökord

8. Erbjud hjälpsam felsökning

Varför:

När en sökning inte fungerar blir många användare frustrerade, ledsna, arga eller så ger de upp. Hjälp därför användaren så mycket som möjligt med enkla, begripliga och korta hjälptexter.

Hur:

- Skriv kort och med enkla ord.
- Välj genomgående en hjälpsam och trevlig ton för att berätta att det inte blivit någon träff.
- Ge förslag på hur användaren kan förbättra sin sökning.
- Utveckla hjälptexterna. Feedback som "kontrollera stavning" är inte alltid rätt feedback.
- Ge alltid användaren återkoppling vid en sökning. Annars får hen kanske inte möjlighet att komma vidare.

Om föreningen Begripsam

Föreningen Begripsam bildades 2016 efter att ett treårigt projekt finansierat av Arvsfonden avslutades. Projektet Begripsam tog ett helhetsgrepp på begreppet kognitiv tillgänglighet, främst kognitiv tillgänglighet till digitala tjänster. I projektet deltog personer med kognitiva funktionsnedsättningar, dyslexi, ADHD, autismspektrumtillstånd, språkstörning och lindrig utvecklingsstörning.

Det är deltagarna från detta projekt som nu är medlemmar i föreningen Begripsam. Medlemmarna har med tiden utvecklat en kompetens i att bidra till ökad tillgänglighet och utför nu på uppdrag olika tester och analyser samt medverkar i design- och utvecklingsprocesser. Arbetet sker i samverkan med experter på design och tillgänglighet samt i nära dialog med olika uppdragsgivare. Samtidigt som föreningen bildades startade också konsultbolaget Begripsam AB, som administrerar aktiviteterna.

Föreningen har med egna medel och med stöd från Post- och telestyrelsen samt SKA-rådet arbetat med en ny standard för kognitiv tillgänglighet, ISO 21801-1:2020 – Cognitive Accessibility, Part 1: General Guidelines.

Under mars 2019 till och med mars 2022 drev föreningen projektet DigiKog och medverkade under samma period intensivt i forskningsprojektet CoDeAc, som ska ta fram processer för att utveckla tillgängliga och användbara e-hälsotjänster.